

VÍCTOR CATALÀ, «Als actors catalans», pròleg a *4 monòlechs*. L'Avenç, 1901.

Tal vegada, qui passi els ulls per aquests monòlegs trobi que són una mica diferents de lo que acostumen a ser aquesta mena de treballs. Per si aixís fos, aquí va una lleugera explicació.

En general se considera al monòleg com lo *caganiu* dels genres dramàtics, que ha vingut a substituir, amb no massa fortuna, als antics *pasillos* i *entremeses*; és a dir, se'l considera com una fotesa sense importància, destinada únicament a escurçar un entreacte massa llarg o a reomplir un programa de benefici. Ni els autors, a l'escriure'ls, se preocupen d'esmerçar-hi talent —convençuts per endavant de que un monòleg, per molt que arribi a escaure, no ha d'afegir gaires graus a un renom literari— ni el públic s'avé a prendre seriosament una obra que comença per presentar-se amb modestes proporcions, induint a creure, tal vegada, que qui fa tan poc, o és que no pot fer més, o que no pretén altra cosa que engiponar un apropòsit de

circumstàncies destinat a un actor amic perquè llueixi determinades facultats que posseeix. Aqueix doble desdeny és lo que ha perdut al monòleg, privant-li la volada que podia prendre i reduint-lo a lo que és avui, deixades meritíssimes excepcions.

Jo no participo d'aqueix desdeny, tot al contrari, confesso que tinc una feblesa pel monòleg i que el considero un genre tan susceptible de perfecció i d'importància artística com qualsevol altre dels genres teatrals, ja que per mi lo mèrit i valor d'una obra no depèn pas de ses dimensions i altres niminetats per l'estil, sinó del perfeccionament que tinga dintre les condicions de sa naturalesa. De la feblesa i del convenciment que acabo d'esmentar, n'han sortit los presents ensaigs, que si no són lo que deurien ser i jo voldria que fossin, no és pas certament per falta de voluntat; lo que d'aquesta depenia, ja l'hi he posat, o sia la bona fe, la sinceritat i el no deixar-me lligar per rutines inveterades que estrenyen amb limitacions absurdes los límits ja de si una mica justos del monòleg. Per això en alguns dels que ara publico, i en altres que potser publiqui

més endavant, quan no he trobat medis enterament naturals que ho poguessin evitar, no he reparat en valer-me de personatges secundaris que ajudessin a explicar la presència del protagonista i donguessin relleu a sa tasca, evitant-li l'agra i antiestètica necessitat —capaçca per si sola de llevar tota la vida i color de realitat al monòleg— d'encarar-se amb lo públic i contar-li facècies i tribulacions com qui conta una rondalla a les mainades. Al prendre'm aquesta llibertat, no sé si he fet ben fet o si he fet mal fet: lo que sé tan sols és que he fet lo que volia fer, sense preocupar-me de lo que vinga al darrere.

Dit lo antecedent, només calen dos mots per a explicar la raó lògica que tinc per a dedicar aquest aplec als actors.

Si el monòleg, víctima de l'indiferència dels autors i del públic, no s'ha perdut ja enterament, se deu tan sols al zel dels actors, quins, amb major instint artístic —just és reconèixer-ho i alabar-los-hi— li han consagrat l'atenció i l'estudi que es mereix, aixecant-lo, de vegades, fins a la

categoria d'obra mestra i no considerant vergonyós fer-lo servir de pedra de toc del geni.

Los que estimem al monòleg, per força hem de sentir-los-hi grat d'aquesta deferència i aprofitar l'ocasió de dir-los-hi; i per això jo, com a company de devoció, els dedico aquest llibre. I, ara, que acceptin lo modest present amb la mateixa bona voluntat que jo els hi faig.